

สื่อสารความเสี่ยง

โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่ชุมชน (Com Med Sci)

การปลอมปนสเตียรอยด์ในผลิตภัณฑ์ยาจากสมุนไพร

ปัจจุบันยาจากสมุนไพรหรือยาแผนโบราณได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประชาชนในชุมชนห่างไกลจากสถานพยาบาล เนื่องจากหาซื้อได้ง่าย เห็นผลการรักษาเร็ว ทำให้เกิดความเชื่อถือนอกจากการบอกต่อกันไปว่าใช้แล้วอาการดีขึ้น โดยไม่คิดว่าจะมีอันตรายแฝงจากการปลอมปนสเตียรอยด์ ซึ่งอาจก่อให้เกิด

ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 6 ขอนแก่น 400/2 ถนนหน้าศูนย์ราชการ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000 โทร 043-240800

ผลข้างเคียงหากได้รับในปริมาณมากและใช้เป็นระยะเวลาเวลานาน เช่น กดภูมิคุ้มกันของร่างกาย ทำให้เกิดการติดเชื้อได้ง่าย ทั้งเชื้อรา แบคทีเรีย การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพที่เรียกว่า Cushing's Syndrome มีอาการบวม (Central Obesity) หน้าพระจันทร์ (Moon face) มีก้อนไขมันเกิดขึ้นบริเวณต้นคอด้านหลัง (buffalo hump) สิวเม็ดเล็กที่มีลักษณะเฉพาะที่เรียกว่าสิวสเตียรอยด์ ขนขึ้นตามตัว เกิดความดันโลหิตสูง ระดับโปแตสเซียมในเลือดต่ำ กล้ามเนื้ออ่อนแรง ผิวหนังบาง เกิดภาวะแคลเซียมในเลือดต่ำทำให้เกิดภาวะกระดูกพรุน (Osteoporosis) ความดันในลูกตาเพิ่มทำให้เป็นต้อหิน เลนส์กระจกตาขุ่น อารมณ์และพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง กดการทำงานของต่อมหมวกไต (Adrenal Suppression) ทำให้เกิดภาวะพร่องฮอร์โมน และเมื่อหยุดรับสารสเตียรอยด์ทันทีจะเกิดอาการอ่อนเพลีย เบื่ออาหาร อาเจียน ปวดกล้ามเนื้อและกระดูก บางรายอาจมีอาการรุนแรง ชีพ สับสน หากไม่ได้รับการรักษาที่เหมาะสมอย่างทันที่อาจถึงแก่ชีวิตได้

ดังนั้นเครือข่ายศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ทั้ง 14 แห่ง ร่วมกับสำนักยาและวัตถุเสพติด และสถาบันวิจัยสมุนไพร ภายใต้โครงการวิทยาศาสตร์การแพทย์สู่ชุมชน (Com Med Sci) จึงได้ดำเนินการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีชุดทดสอบสเตียรอยด์ ที่ทางกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ได้ทำการพัฒนาขึ้น “เป็นชุดตรวจที่ให้ผลรวดเร็ว ชัดเจน ใช้ง่าย ไม่จำเป็นต้องทำโดยบุคลากรที่ชำนาญเฉพาะ” โดยการเผยแพร่ชุดทดสอบดังกล่าว ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่างๆครอบคลุมทั่วประเทศ ได้แก่ โรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป/ส่งเสริมสุขภาพตำบล /สถานีนอนมัย และหน่วยงานอื่นๆ ที่สนใจ เพื่อนำไปใช้ในการตรวจเฝ้าระวังเบื้องต้น ด้วยตนเอง

จากผลการดำเนินการในปีงบประมาณ 2553 ได้มีหลายหน่วยงานนำชุดทดสอบไปใช้ในการตรวจเฝ้าระวังเบื้องต้นในแต่ละพื้นที่และมีการรายงานผลการดำเนินงานกลับมาตั้งแต่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยภาพรวมพบว่าจากการตรวจยาสมุนไพรเบื้องต้นด้วยชุดทดสอบจำนวน 250 ตัวอย่าง พบสเตียรอยด์ปลอมปน

จำนวน 57 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 22.8 โดยตัวอย่างที่พบการปลอมปนสเตียรอยด์มากที่สุดคือยาจากสมุนไพรที่มีลักษณะเป็นเม็ด/ลูกกลอน และส่วนใหญ่เป็นตัวอย่างที่ไม่ระบุแหล่งผลิต/ไม่มีเลขทะเบียนยา รองลงมาเป็นยาผง ยาน้ำ และยาแคปซูล ส่วนใหญ่จะไม่ระบุแหล่งผลิต/เลขทะเบียนยาเช่นกัน ดังนั้นผู้บริโภครควรคำนึงถึงการ

เลือกใช้ยาจากสมุนไพร เช่น เลือกบริโภคน้ำมันสมุนไพรที่มีเลขทะเบียนยาและมีแหล่งผลิตที่ชัดเจน นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปัญหานี้และร่วมมือกันเพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ซึ่งในปีงบประมาณ 2554 เครือข่ายศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ทั้ง 14 แห่ง ร่วมกับสำนักยาและวัตถุเสพติด และสถาบันวิจัยสมุนไพร ยังคงดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีชุดทดสอบสเตียรอยด์พร้อมกับการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

XXX

กันยายน 2554